

**COĞRAFYA ÖĞRETMENLERİNİN DEĞER EĞİTİMİNİN
MEVCUT DURUMU İLE İLGİLİ GÖRÜŞ VE DÜŞÜNCELERİ*****REMARKS AND VIEWS OF GEOGRAPHY TEACHERS ON
CURRENT SITUATION OF VALUE EDUCATION**

*Taner ÇİFÇİ**
Ülkü ESER ÜNALDI****

Özet:

Bu çalışmada, Coğrafya dersi öğretim programında yer alan değerler eğitiminin mevcut durumunun öğretmenlerin görüş ve düşüncelerine göre saptanması amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Türkiye genelinden seçilen 380 Coğrafya öğretmeni oluşturmuştur. Araştırmanın verilerin çözümlenmesinde frekans, yüzde ve t-testi ve Anova tekniklerinden yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda; çalışmaya katılan öğretmenlere göre, Coğrafya öğretimi programında değerler eğitimi daha fazla yer almalıdır. Öğretmenler değerlerin zamanla değişebileceği görüşüne dayanarak, değerler eğitiminde güncellemeler yapılmalıdır. Sınıfta verilen değerler eğitimi, önce aile sonra ise daha geniş çevrede uygulama alanı bulamamakta yani pekiştirilmemektedir. Öğretmenler, değerler eğitimi konusunda en önemli unsurdur. Değerler eğitimi ile okulda verilen değerler ve içerikleri okul dışındaki medyada benimsenmemekte ya da reddedilmektedir. Değerler eğitime gerek lisans gerekse işe başladıktan sonra hizmet içi eğitimlerde yeterince yer verilmediği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Coğrafya, Öğretmen Görüşleri, Değer Eğitimi.

Abstract:

The aim of this study is determination of current situation of value education which is in the curriculum of the Geography Class according to remarks and views of teachers. The study group of this study consists of 380 Geography Teachers chosen throughout Turkey. Techniques like frequency, percentage and t-test and Anova were used for analysis of data. As a result of the study, the teachers think that value education should be placed more in the curriculum. According to teachers, values are time-variant and value education should be updated. The value education which is given in the class cannot be used first in the family and then in a broader

* Bu çalışma, Prof. Dr. Ülkü ESER ÜNALDI'nın danışmanlığında Taner ÇİFÇİ tarafından hazırlanan "Coğrafya Müfredatındaki Değerlerin Eğitimi Üzerine Bir Model Çalışması" adlı doktora tezinden alınmıştır.

** Dr., Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü – Sivas tanercifci@gmail.com

*** Prof. Dr., Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Bölümü Coğrafya Eğitimi Ana Bilim Dalı – Ankara unaldi@gazi.edu.tr

circle so it cannot be supported. Teachers are the most important element in value education. Value education and course content are not adopted out of school or denied. Value education is not placed enough neither in undergraduate study nor in in-service training.

Key words: Geography, Teacher Views, Value Education.

GİRİŞ

Eğitimle, önce aile ve yakın çevrede, sonra okulda değerler eğitimi yoluyla insan karakteri istenen yönde geliştirilir. Bu bağlamda, iyi ya da kötü, eğitim davranışların dolayısıyla da karakterin şekillenmesine yardım eder. Doğru, yanlış, sorumluluk, ödev, adalet, iyi, kötü gibi etik kavramlar davranışı değiştirmeyi amaçlayan düşünceyi; eğitimin amaçlarına iletmek için onu yöneten veya mutlak birtakım değer ve inançları öğretme bağlamında kullanılırlar (Yayla, 2009, s. 2). Bu etik kavramlar, birer değer olarak toplumsal hayatı düzenler. Toplumların devamlılığında ve refahında bu denli önemli bir görevi üstlenen değerler; bireylerin ailede, okulda ve çevrede edindikleriyle meydana gelirler. Bireyler, edindikleri bu değer yargılarına göre düşünürler, planlama yaparlar, değerlendirirler, karar alırlar ve bu değer yargılarına göre hareket ederler. Bireylerin değer sistemlerinin gelişimi aile yaşantısı içinde başlar, çevre yaşantısı içinde gelişir ve okul yaşantısı ile devam eder. Bireyin bu değer sisteminin gelişiminde en önemli payın okula ve eğitim sistemine ait olduğu söylenebilir (Aktepe, 2010, s. 6). Yani okulların ve eğitimin sadece bağımsız değerleri öğrencilere kazandırmak yanında, bu değerlerin kendi aralarında -sağlıklı ve istenen bireyler oluşturmak için- tutarlı ve ideal sistem ya da sistemler oluşturmasına da katkıda bulunması gereklidir.

Burada eğitime düşen en önemli görevlerden biri de değerler eğitimi tüm yönleriyle aktarmak ve bireylerde bir yaşam biçimi haline getirmektir. Böylece toplumsal bozulmalar en aza indirilebilir. Bu amaçla gerek başka akımlardan; toplumlardan ya da kültürlerden gelebilecek gerekse ülkenin kendi dinamiklerinden kaynaklanabilecek kişisel ve toplumsal problemleri engelleme ya da çözümede değerler eğitiminin faydası ve işlevselliği yadsınamaz.

Değerler; sosyal ortamda karşılaştığımız durumlarda herhangi bir davranışımızı kılavuzlayan, dünya görüşü de diyebileceğimiz bilinçli tercih yapmamızı sağlayan zihinsel parametrelerdir (Rokeach, 1973; Wheeler, 2004). Değerler birçok anlamı, dolayısıyla farklı tanımlamaları da içeren bir kavramdır. Değer, Ahlak felsefesinde erdem ve ya da kötülük anlamıyla vardır. İyi ya da istenense erdem, istenmeyen ise kötülük olarak kabul edilir. Ama hayatımızda genel olarak değer; bir şeyi, işi ya da davranışı isteme,

kabul etme, ya da pozitif algılamada kullanılan zihinsel kurallar olup sosyalleşme sürecinde edinilirler (Planinc, 2008).

Eğitimin amacı sadece bilgi vermek değil, öğrencilere ömür boyu kullanacakları kendisi, toplum ve genel olarak insanlık için olumlu davranışları kazandırmaktır. Bu yönüyle bu davranışların gösterilebilmesi için istenilen davranışı öncülleyen değerlerin kazanımı önemlidir. Bu değerlerde tarafsız kalınmayı reddeder. Dolayısıyla eğitim tarafsız olamaz, ya dünyadaki değişimin emrinde olur ya da onun eleştirisini yapar (Freire, 2004, s. 36). Bu bağlamda, Slater (1994) dünyayı sadece tarafsız bilgilerle değil aynı şekilde içsel duygu ve algılamamızla da öğrendiğimizi belirtir. Sonuç olarak eğitim sistemleri, parçaları oldukları toplumun ve kültürün emrinde olduklarından tarafsız bir eğitim olmayacağı gibi, değerler eğitimi noktasında da tarafsızlık yoktur.

Henau ve Miguet (2003) çalışmalarında Coğrafya eğitiminin vatandaşlık eğitiminin önemli faktörlerinden olduğunu belirtmişlerdir. Bu doğrultuda Coğrafya eğitiminin bir vatandaşlık eğitimi için gerekli bilgileri edinmede, toplumun yapısına uygun olarak, sorumlu ve kendini kontrol eden bireyler olmalarında yardımcı olacağını belirtmişlerdir. Bu araştırmacılar Coğrafyanın gerekli bilgileri vermenin yanında “insan faaliyetlerinin çevre üzerindeki etkisini tanıma ve değerlendirmede; değerlerini, kendini, toplumu ve diğer kültürleri tanıma ve değerlendirmede; bu değerleri oluşturma ve geliştirmede” de yardımcı olacağını belirtmişlerdir. Yine Coğrafya eğitimi bu dünyada yaşanan zıtlıklar ve tartışmalar konusunda farkındalık oluşturur. Coğrafya öğrencilerin bu konulardaki analiz ve değerlendirme yapma yeteneklerini geliştirmelerine yardımcı olur ki, bu iyi vatandaşlık eğitiminin de bir parçasıdır.

Sonuç olarak Coğrafya dersi değerlerin aktarımında önemli bir rol oynar. Değerler eğitimi Coğrafya dersi öğretim programının çatısını oluşturan öğelerden birisidir. Yerel-bölgesel-küresel bir bakış açısıyla gelecek nesiller yetiştirmek, Coğrafya dersinin konuları ile bağlantılı olup, bunların etkili şekilde Coğrafya derslerinde verilmesiyle, değerler eğitiminin bir bütün olarak ilerlemesini sağlayacaktır.

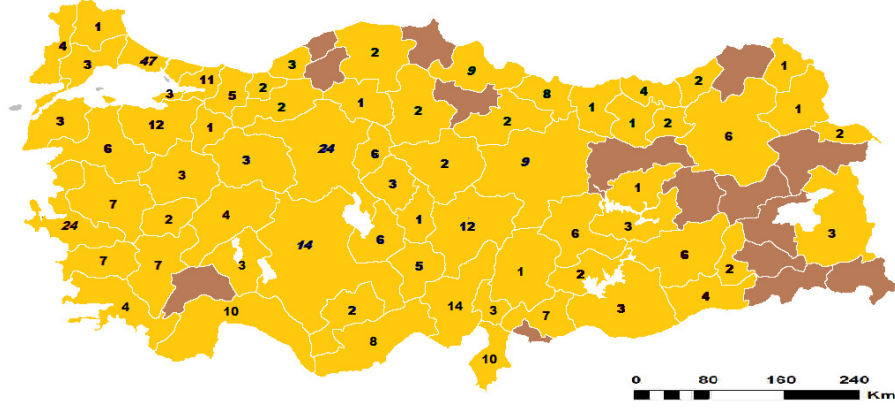
1. YÖNTEM

Bu araştırmada, betimsel araştırma yöntemlerinden tarama modeline uygun geliştirilen anket kullanılmıştır. Bu yöntemin tercih edilmesinin sebebi yapılan araştırmaya uygun olduklarının tespit edilmesidir. Çünkü tarama modeli araştırmalar ile öğretmenler, denetmenler ve yöneticiler hakkında bilgi toplamak, bunları değişkenlerle olan ilişkileri yönünden incelemek kolay olmaktadır (Kaptan, 1998, s. 62).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Türkiye genelinden seçilen 380 Coğrafya

öğretmeni oluşturmuştur. Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin çalıştıkları illere göre dağılımı harita üzerinde şöyle olmuştur;

Şekil 1. Çalışma Grubunda Yer Alan Öğretmenlerin Çalıştıkları İllere Göre Dağılımı

Şırnak, Hakkâri, Bitlis, Siirt, Ağrı, Muş, Bingöl, Erzincan, Artvin, Amasya, Bartın, Karabük ve Burdur illerinden katılımcı olmamıştır. En fazla katılım 47 kişi ile İstanbul olurken, 24 er katılım ile İzmir ve Ankara takip etmiştir. 5 öğretmen ise çalıştığı ili belirtmemiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verilerinin toplanması için bir internet sitesi (www.tanercifci.com) kurulmuştur. Anket içinde ayrıca bir veri tabanı; (<http://anket.tanercifci.com/index.php?r=survey/index/sid/889439/lang/tr>) oluşturulmuştur. Lime survey (LimeSurvey Sürüm 2.00+ Build 130428) adlı profesyonel anket hazırlama programı ile veriler toplanmıştır.

Çalışma için çeşitli internet sitelerinde, gruplarda ve bireysel olarak duyurular yapılmıştır. 04-06-2013 tarihinde başlayan veri toplama işlemleri 21-09-2013 tarihinde sona ermiştir. Araştırmaya 402 kişi katılmış olup bunlardan 380 kişi tam cevap vermiştir. 22 kişi eksik yanıt vermiş veya hiç yanıt vermemiştir. Bunlar değerlendirmeye alınmamıştır.

Günümüzde internetin giderek artan rolü, birçok alanda olduğu gibi araştırma sürecinde de (birincil kaynaklardan veri toplama işlemlerinde) önem kazandığını vurgulanmaktadır. Anketlerin hazırlanma şekilleri bazı dezavantajları da beraberinde getirmektedir. Posta ile yapılan anketlerde posta maliyetleri ve posta bekleme süresi gibi sorunlar, telefonla ankette sağlıklı kayıt yapamama ve telefon maliyetleri gibi sorunlar, yüz yüze görüşmede anketin baskı ve çoğaltılma maliyeti gibi dezavantajlar söz konusu olabilmektedir. İnternet aracılığıyla yapılan anketler verilerin daha verimli toplanmasının yanı sıra analiz aşamasında sağladığı yararlar

nedeniyle de telefon ve posta ile veri toplama yöntemlerine güçlü bir alternatif yöntem teşkil etmektedir. Özellikle uzak mesafede bulunan çok sayıda kişinin katılacağı anketler için internet aracılığıyla yapılan anketleri kullanmak faydalı olmaktadır (Kahneman, 2004; akt. Çakıroğlu, 2008, s. 57-58). Bu çalışmada da internetin hız, emek ve zaman için yaptığı katkılardan faydalanılmıştır.

Yapılan araştırmalarda sonucun ne kadar geçerli olduğunun bilinmesi bir zorunluluktur. İyi bir ölçme ve ölçmeyi gerçekleştiren ölçme aracı aranan temel niteliklerden en önemli ikisi: güvenilirlik ve geçerliktir (Turgut, 1977; Tekin, 1977; Uysal, 1975; akt. Karasar, 2008).

Nicel kısım için geliştirilen anket geçerlilik çalışması için 5 konu alanı uzmanı öğretim üyesinin görüş, düşünce ve eleştirileri alınmış ve sorulara son şekli verilmiştir. Soruların güvenilirliği çalışmalarında ise 178 öğretmen 18 soru üzerinden değerlendirmeye alınmıştır. Elde edilen veriler SPSS 18.00 paket programında değerlendirilmiştir. Sonuçların güvenilirliği için Cronbach's Alpha katsayısı (,702) çıkmıştır.

Elde edilen verilerden her bir ölçeğin güvenilirlik değerine bakılmıştır ve aşağıda verilen değerlere göre ölçeklerin güvenilirliği değerlendirilmiştir. Cronbach's Alpha katsayısının değerlendirilme ölçütü (Tavşancıl, 2006) şöyledir:

$0.00 \leq \alpha < 0.40$ ise ölçek güvenilir değildir.

$0.40 \leq \alpha < 0.60$ ise ölçek düşük güvenilirliktedir.

$0.60 \leq \alpha < 0.80$ ise ölçek oldukça güvenilirirdir.

$0.80 \leq \alpha < 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilirirdir.

Bu bağlamda (,702) soruların oldukça güvenilir olduğunu görülmektedir.

Verilerin Analizi

Bu araştırmada, ölçme aracının uygulanması ile elde edilen veriler, yüzde, frekans, t- testi ve "One Way ANOVA" testlerinden oluşan istatistik tekniklerinden yararlanılarak Coğrafya öğretmenlerin mevcut değer eğitimine ilişkin görüşleri analiz edilmiştir. "Sivil Toplum Kuruluşuna Üye Olma Durumu" değişkenine göre t-testi sonuçlarına bakılmıştır. "Öğretmenlerin Değer Eğitiminin Mevcut Durumu İle İlgili Görüş ve Düşüncelerine" yönelik ilgili toplam puanlarının mesleki kıdem değişkenine göre farklılığı için ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına bakılmıştır. İstatistiksel testlerde anlamlılık düzeyi 0.05 olarak alınmıştır ve verileri çözümlenmede "SPSS 18.00" paket programı kullanılmıştır.

2. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgular verilmiştir. Elde edilen bulgulara dayalı olarak açıklama ve yorumlar yapılmıştır.

Araştırmanın alt amacını “Coğrafya öğretmenlerinin Coğrafya derslerindeki değer eğitiminin mevcut durumu ile ilgili görüş ve düşünceleri nedir?” sorusu oluşturmaktadır.

Tablo 1. Öğretmenlerin Değer Eğitiminin Mevcut Durumu İle İlgili Görüş ve Düşünceleri

	Tamamen Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum	
	£	%	£	%	£	%	£	%	£	%
Coğrafya dersi öğretim programında yer alan değerler vatanını sevmeye ve koruma gibi vatan bilincini oluşturan duyguları desteklemektedir.	62	16,32	197	51,84	55	14,48	61	16,05	5	1,32
Coğrafya dersi öğretim programında yer alan değerler öncelikle Coğrafyanın komusunu oluşturan mekân ve mekâna ait özelliklerin korunması, yaşatılması ve geliştirilmesine hizmet etmektedir.	59	15,53	200	52,63	62	16,32	56	14,74	3	0,79
Coğrafya dersi öğretim programında yer alan değerler öğrencilerin yaşadıkları çevreyi algılamalarının yanı sıra öğrencilerin bir dünya algısını geliştirmelerini de destekler.	60	15,79	189	49,74	80	21,05	44	11,58	7	1,84
Coğrafya dersi öğretim programında değerler eğitimi daha fazla yer almalıdır.	125	32,89	179	47,11	50	13,16	22	5,79	3	0,79
Programda değerlerde ilgili içerik yeterli olmadığı için öğretmenler değerleri kendi bilgi birikimleri ile öğrencilere kazandırmaktadır.	99	26,05	182	47,89	53	13,95	43	11,32	2	0,53
Programda değerler eğitimi ile ilgili yeterli etkinliğin ve açıklamanın olmaması bu değerlerin etkili bir biçimde kazandırılmasını zorlaştırmaktadır.	66	17,37	178	46,84	68	17,89	66	17,37	2	0,53
Coğrafya ders programındaki içeriğin yetersizliği sebebiyle öğretmenler değerler eğitimine yeterince zaman ayıramamaktadır.	83	21,84	151	39,74	49	12,89	87	22,89	10	2,63
Son yıllardaki toplumsal değişimlere oranla programda verilen değerler yeterlidir.	7	1,84	64	16,84	88	23,16	156	41,05	65	17,11
Okulda verilen değerler ailede ve sosyal çevrede yeterince pekiştirilmemektedir.	181	47,63	152	40,00	30	7,89	14	3,68	3	0,79
Programda yer verilen coğrafi değerler yeterlidir.	10	2,63	65	17,11	98	25,79	153	42,26	53	13,95

	₺	%	₺	%	₺	%	₺	%	₺	%
Öğretmenler değerler eğitiminin kazanılmasında en önemli unsurdur.	158	41,58	161	42,37	35	9,21	22	5,79	4	1,05
Etkili bir değerler eğitimi için disiplinler arası işbirliğine önem verilmelidir.	169	44,47	180	47,37	23	6,05	7	1,84	1	0,26
Şiddet, korku, cinsellik ve saldırganlık içeren bazı yayımlar ve medya okulda verilen değerler eğitiminin olumsuz etkilemektedir.	235	61,84	118	31,05	16	4,21	6	1,58	5	1,32
Coğrafya öğretmenlerine lisans eğitiminde ve hizmet içi eğitimde değer eğitimiye yönelik eğitim verilmesi programdaki değerlerin öğrencilere kazandırılmasında önemli rol oynar.	172	45,26	178	46,84	23	6,05	5	1,32	2	0,53
Programdaki değerlerin etkili eğitimi için okullardaki ve sınıflardaki koşullar, yeterli düzeyde olmalıdır.	161	42,37	185	48,68	19	5,00	12	3,16	1	0,26
Coğrafya öğretmenlerine yönelik yeni bir değer eğitimi kılavuzuna ihtiyaç vardır.	107	28,16	181	47,63	65	17,11	22	5,79	5	1,32
Programdaki değerler, öğrencilerde doğa ve insana ait değerleri gelecek kuşaklara aktarma bilinci oluşturmaz.	21	5,53	41	10,79	76	20,00	160	42,11	82	21,58
Programdaki değerler, öğrencilere yurdumuzun doğal, tarihi ve kültürel mirasına sahip çıkılması gerektiği bilincini verir.	78	20,53	195	51,32	68	17,89	31	8,16	8	2,11

Tablo 1'de görüldüğü gibi, “Coğrafya dersi öğretim programında yer alan değerler vatanını sevmeye ve koruma gibi vatan bilincini oluşturan duyguları desteklemektedir.” görüşüne, öğretmenlerin % 16,32’si, “tamamen katıldığını”, % 51,84’ü de “katıldığını” belirtmiştir. “kararsızım” diyenlerin oranı % 14,47’dir. Buna karşılık, bu görüşe öğretmenlerin % 16,05’inin “katılmadığını”, %1,32’sinin de “hiç katılmadığını” görülmüştür. Bu verilere göre, öğretmenlerin önemli bir bölümünün (% 68,16) Coğrafya dersi öğretim programında yer alan değerler, “vatanını sevmeye ve koruma gibi vatan bilincini oluşturan duyguları desteklemektedir” görüşünde oldukları söylenebilir.

Vatanseverlik, “bireyin yaşadığı toplum ve vatani için büyük işler hatta fedakârlıklar yapması” olarak görülmesine karşın, aslında bireyin günlük yaşamda, toplumsal manada payına düşen sorumluluklarını da hakkıyla yerine getirmesi onun vatanseverliğinin bir kanıtıdır (Kılcan, 2013, s. 54).

Coğrafya dersi öğretim programının genel amaçlarında Coğrafi değerlerin “vatan bilincinin” kazanılmasındaki önemini özümser (2005, s. 12).

Programın vizyonu ve ilkeleri Program Türkiye’nin konumsal önemine, vatan bütünlüğüne ve millî değerlere duyarlıdır (2005, s. 17).

Değerlerin, bireylerin vatanını sevmeye ve koruma gibi vatan bilincini oluşturan duyguları desteklemesi gerekmektedir. Bu bağlamda Coğrafya dersi öğrencilere bu değerlerin kazandırılmasında önemli bir görev görmektedir.

Tablo 1'de görüldüğü gibi, "Coğrafya dersi öğretim programında yer alan değerler; öncelikle Coğrafyanın konusunu oluşturan mekân ve mekâna ait özelliklerin korunması, yaşatılması ve geliştirilmesine hizmet etmektedir" görüşüne, öğretmenlerin % 15,53'ü, "tamamen katıldığını", % 52,63'ü de "katıldığını" belirtmiştir. "kararsızım" diyenlerin oranı % 16,32'dir. Buna karşılık, bu görüşe öğretmenlerin % 14,74'ünün "katılmadığı", %0,79'sinin de "hiç katılmadığı" görülmüştür. Bu verilere göre, öğretmenlerin önemli bir bölümünün (% 68,16) Coğrafya dersi öğretim programında yer alan değerler "öncelikle Coğrafyanın konusunu oluşturan mekân ve mekâna ait özelliklerin korunması, yaşatılması ve geliştirilmesine hizmet etmektedir" görüşünde oldukları söylenebilir.

İnsan odaklı değerler bütünü olarak mekân, hem gücün yaratılmasında doğrudan etkileyen hem de yaratılan gücün etkilerine maruz kalan bir unsurdur. Mekânın yüklediği unsurlar aslında değerler sistemini de yaratır. Diğer bir ifadeyle mekânsal unsurlar insan ve doğanın zaman çizgisi içinde ürettiği değerlerdir. Mekân ise bu değerler bütünüdür (Hacısalıhoğlu, 2008, s. 2).

Doğa ve insana ait unsurları anlayarak mekânı doğru ve etkin kullanan nesiller yetiştirilmesinde Coğrafya dersi başat bir rol üstlenmektedir. Mekâna ait değerlerin öğrencilere kazandırılması sürdürülebilir kalkınma açısından da önemlidir.

Tablo 1'de görüldüğü gibi, "Coğrafya dersi öğretim programında yer alan değerler öğrencilerin yaşadıkları çevreyi algılamalarının yanı sıra öğrencilerin bir dünya algısı geliştirmelerini de destekler." görüşüne, öğretmenlerin % 15,79'u, "tamamen katıldığını", % 49,74'ü de "katıldığını" belirtmiştir. "kararsızım" diyenlerin oranı % 21,05'dir. Buna karşılık, bu görüşe öğretmenlerin % 11,58'inin "katılmadığı", %1,84'ünün de "hiç katılmadığı" görülmüştür. Bu verilere göre, öğretmenlerin önemli bir bölümünün (% 65,53) "Coğrafya dersi öğretim programında yer alan değerler öğrencilerin yaşadıkları çevreyi algılamalarının yanı sıra öğrencilerin bir dünya algısı geliştirmelerini de destekler" görüşünde oldukları söylenebilir.

Coğrafya eğitimi kendimizi, dünyayla ilişkilerimizi, dünyadaki diğer insanlarla bağlantılarımızı daha iyi anlamamız için değer, bilgi, kavram ve becerileri sunar (Haas, 1989).

Coğrafi bir bilinç kazanmak ve bunu hayata konfirme etmek Coğrafya eğitimi için önemli bir amaçtır.

Tablo 1'de görüldüğü gibi, “Coğrafya dersi öğretim programında, değerler eğitimi daha fazla yer almalıdır” görüşüne, öğretmenlerin % 32,89’u, “tamamen katıldığını”, % 47,11’i de “katıldığını” belirtmiştir. “kararsızım” diyenlerin oranı % 13,16’dır. Buna karşılık, bu görüşe öğretmenlerin % 5,79’unun “katılmadığı”, %0,79’unun “hiç katılmadığı”, 0,26 cevap vermediği görülmüştür. Bu verilere göre, öğretmenlerin büyük bir bölümünün (% 80) “Coğrafya dersi öğretim programında değerler eğitimi daha fazla yer almalıdır.” görüşünde birleştikleri söylenebilir.

Halstead ve Taylor (2000, s. 169)’e göre değer, genel olarak davranışlara rehberlik eden ilkeler ve temel inançlar, eylemlerin iyi ya da istenilen olarak yargılandığı standartlardır. Coğrafya Dersi Öğretim Programı’nın çatisının önemli bir bileşeni olan değerlerin, öğretmenlere göre; programı içerisinde yeterince yer almadığı düşüncesinde oldukları belirlenmiştir. Bu sonuçlar program yapıcılarına önemli bir bilgi sunmakta ve yön göstermektedir.

Tablo 1'de görüldüğü gibi, “Programda değerlerle ilgili içerik yeterli olmadığı için öğretmenler değerleri kendi bilgi birikimleri ile öğrencilere kazandırmaktadır” görüşüne, öğretmenlerin % 26,05’i, “tamamen katıldığını”, % 47,89’i de “katıldığını” belirtmiştir. “kararsızım” diyenlerin oranı % 13,95’dir. Buna karşılık, bu görüşe öğretmenlerin % 11,32’sinin “katılmadığı”, %0,53’ünün “hiç katılmadığı”, 0,26 cevap vermediği görülmüştür. Bu verilere göre, öğretmenlerin önemli bir bölümünün (% 73,94) “Programda değerlerle ilgili içerik yeterli olmadığı için öğretmenler değerleri kendi bilgi birikimleri ile öğrencilere kazandırmaktadır” görüşünde oldukları söylenebilir.

Tablo 1'de görüldüğü gibi, “Programda değerler eğitimi ile ilgili yeterli etkinliğin ve açıklamanın olmaması bu değerlerin etkili bir biçimde kazandırılmasını zorlaştırmaktadır.” görüşüne, öğretmenlerin % 17,37’si, “tamamen katıldığını”, % 46,84’ü de “katıldığını” belirtmiştir. “kararsızım” diyenlerin oranı %17,89’dır. Buna karşılık, bu görüşe öğretmenlerin % 17,37’inin “katılmadığı”, %0,53’ünün de “hiç katılmadığı” görülmüştür. Bu verilere göre, öğretmenlerin önemli bir bölümünün (% 64,21) “Programda değerler eğitimi ile ilgili yeterli etkinliğin ve açıklamanın olmaması bu değerlerin etkili bir biçimde kazandırılmasını zorlaştırmaktadır.” görüşünde oldukları söylenebilir.

Bu verilere göre, öğretmenlerin önemli bir bölümünün (% 73,94) “Programda değerlerle ilgili içerik yeterli olmadığı için öğretmenler değerleri kendi bilgi birikimleri ile öğrencilere kazandırmaktadır” görüşünde birleşmişlerdir. Yine öğretmenlerin önemli bir bölümünün (% 64,21) Programda değerler eğitimi ile ilgili yeterli etkinliğin ve açıklamanın olmaması bu değerlerin etkili bir biçimde kazandırılmasını zorlaştırmaktadır” görüşünde oldukları söylenebilir. Bu sonuçlara paralel

olarak, öğretmenlerin önemli bir bölümünün (% 61,58) “Coğrafya ders programındaki içeriğin yoğunluğu sebebiyle öğretmenler değerler eğitimine yeterince zaman ayıramamaktadır” görüşündedir.

Sonuç olarak, öğretmenlerin programda değerlerle ilgili olarak daha fazla içeriğe, etkinliğe, açıklamaya yer verilmesi görüşünde oldukları belirlenmiştir. Aksi durumda değerlerin kazandırılmasının ve değerlere yeterli vaktin ayrılmasının zorlaşacağını belirtmişlerdir.

Tablo 1’de görüldüğü gibi, “Son yıllardaki toplumsal değişmelere oranla programda verilen değerler yeterlidir” görüşüne, öğretmenlerin % 1,84’ü, “tamamen katıldığını”, % 16,84’ü de “katıldığını” belirtmiştir. “kararsızım” diyenlerin oranı % 23,16’dır. Buna karşılık, bu görüşe öğretmenlerin % 41,05’inin “katılmadığı”, %17,11’inin de “hiç katılmadığı” görülmüştür. Bu verilere göre, öğretmenlerin yarıdan fazlasının (% 58,16) “Son yıllardaki toplumsal değişmelere oranla programda verilen değerler yeterlidir” görüşüne karşı oldukları söylenebilir.

Popüler kültürün etkisiyle son yıllarda toplumların değer algılarında değişiklikler meydana gelmiştir. Değerlerin yozlaşmasını etkileyen araçlar: kitle haberleşmesi, ekonomik politikalar, kültür politikası ve eğitim politikası olarak sınıflandırılabilir. Özellikle konumuz ile ilgili olarak eğitim, değerlerin korunmasında ve yaşatılmasında temel görevler üstlenmektedir. Coğrafya eğitimi de bu sürecin dışında tutulmamalıdır.

Tablo 1’de görüldüğü gibi, “Okulda verilen değerler ailede ve sosyal çevrede yeterince pekiştirilmemektedir” görüşüne, öğretmenlerin % 47,63’ü, “tamamen katıldığını”, % 40,00’i de “katıldığını” belirtmiştir. “kararsızım” diyenlerin oranı % 7,89’dur. Buna karşılık, bu görüşe öğretmenlerin % 3,68’inin “katılmadığı”, %0,79’unun de “hiç katılmadığı” görülmüştür. Bu verilere göre, öğretmenlerin büyük bir bölümünün (% 87,63) “Okulda verilen değerler ailede ve sosyal çevrede yeterince pekiştirilmemektedir” görüşünde birleştikleri söylenebilir.

Toplumlar, değerlerini geliştirip devam ettirebildikleri ölçüde, devamlı ve verimli olurlar. Bu bağlamda sosyal çevrede, aile gibi değerlerin kazanıldığı önemli bir alandır. Gerek ailede gerekse de sosyal çevrede değerlerin pekiştirilmemesi bireylerin bir bütün gelişimini olumsuz etkilemektedir.

Tablo 1’de görüldüğü gibi, “Programda yer verilen coğrafi değerler yeterlidir” görüşüne, öğretmenlerin % 2,63’ü, “tamamen katıldığını”, % 17,11’i de “katıldığını” belirtmiştir. “kararsızım” diyenlerin oranı % 25,79’dur. Buna karşılık, bu görüşe öğretmenlerin % 40,26’inin “katılmadığı”, %13,95’inin de “hiç katılmadığı” görülmüştür. %0,26 cevap vermediği görülmüştür. Bu verilere göre, öğretmenlerin yarıdan fazlasının

(% 54,21) “Programda yer verilen coğrafi değerler yeterlidir” görüşüne karşı oldukları söylenebilir.

Tablo 1'de görüldüğü gibi, “Öğretmenler değerler eğitiminin kazanılmasında en önemli unsurdur” görüşüne, öğretmenlerin % 41,58'i, “tamamen katıldığını”, % 42,37'si de “katıldığını” belirtmiştir. “kararsızım” diyenlerin oranı % 9,21'dir. Buna karşılık, bu görüşe öğretmenlerin % 5,79'unun “katılmadığı”, %1,05'unun de “hiç katılmadığı” görülmüştür. Bu verilere göre, öğretmenlerin büyük bir bölümünün (% 83,95) “Öğretmenler değerler eğitiminin kazanılmasında en önemli unsurdur” görüşünde birleştikleri söylenebilir.

Öğretmen, okulda verilen eğitim sisteminin en temel ögesidir. Toplumdaki huzur ve sosyal barışın sağlanmasında, bireylerin sosyalleştirilmesi ve toplumsal hayata hazırlanmasında, toplumun kültür ve değerlerinin genç kuşaklara aktarılmasında, öğretmenler başrolü oynamaktadır. Öğretmenler toplumların gerçek mimarları ve insan kişiliğini şekillendiren gerçek sanatkarlarıdır (Özden, 2002: 9). Coğrafya öğretmenleri de bu değerlerin kazanılmasında en önemli unsurun öğretmen olduğunu görüşünde oldukları görülmektedir.

Tablo 1'de görüldüğü gibi, “Etkili bir değerler eğitimi için disiplinler arası işbirliğine önem verilmelidir” görüşüne, öğretmenlerin % 44,47'si, “tamamen katıldığını”, % 47,37'si de “katıldığını” belirtmiştir. “kararsızım” diyenlerin oranı % 6,05'dir. Buna karşılık, bu görüşe öğretmenlerin % 1,84'ünün “katılmadığı”, %0,26'sının da “hiç katılmadığı” görülmüştür. Bu verilere göre, öğretmenlerin tamamına yakın bölümünün (% 91,84) “Etkili bir değerler eğitimi için disiplinler arası işbirliğine önem verilmelidir” görüşünde birleştikleri söylenebilir.

Coğrafya dersi yaklaşımı gereği konulara bütünsel bir bakış açısı getirmiştir. Konular işlenirken kazanımların çerçevesinden çok uzaklaşmamak kaydıyla etkileşim hissettirilmeli, öğrencilerde olaylar ile ilgili çok boyutlu düşünebilme becerisi geliştirilmelidir. Örneğin, volkanizmadan söz ederken volkanik bir arazide oluşan toprakların çok verimli olduğundan ya da sanayi bölgelerinin oluşumunda coğrafi şartların önemi vurgulanırken, siyasi kararların da etkisinden bahsedilmelidir. Zaman zaman başka bilim dalları ve disiplinlerin konularından örnekler ele alınarak karşılıklı etkileşim vurgulanmalıdır. Örneğin, fizikçilerin gazlar ile ilgili konularının Coğrafyada pek çok olayın anahtarı olduğu, tarihçilerin olayların sebep ve sonuçlarını bulmada mekâna ait özellikleri de kullandıkları gibi (CDÖP, 2005, s. 6). Öğretmenlere göre Coğrafya dersinde diğer disiplinlerle ilişki kurulması değerlerin kazanılmasında daha etkili olacaktır.

Tablo 1'de görüldüğü gibi, “Şiddet, korku, cinsellik ve saldırganlık içeren bazı yayınlar ve medya okulda verilen değerler eğitimini olumsuz

etkilemektedir” görüşüne, öğretmenlerin %61,84’ü, “tamamen katıldığını”, %31,05’i de “katıldığını” belirtmiştir. “kararsızım” diyenlerin oranı %4,21’dir. Buna karşılık, bu görüşe öğretmenlerin %1,58’inin “katılmadığı”, %1,32’sinin de “hiç katılmadığı” görülmüştür. Bu verilere göre, öğretmenlerin tamamına yakın bölümünün (% 92,89) “Şiddet, korku, cinsellik ve saldırganlık içeren bazı yayınlar ve medya okulda verilen değerler eğitimi olumsuz etkilemektedir” görüşünde birleştikleri söylenebilir.

Kitle iletişim araçları, serbest zamanın organize edilmesinde ve kitlelerin kontrol altında tutulmasında çok önemli bir etkinliğe erişmiştir. Bunu George Comstock “artık hiçbir şey televizyondan önceki gibi değildir” şeklinde dile getirmektedir. Kitle iletişim araçları, bireylerin dışsal dünyayla ve sosyal gerçeklerle ilgili ilk elden ve kendi başlarına edindikleri bilgi ve düşüncelerin oranını gitgide azaltmaktadır. “Ne olduğumuzu, ne olmamız gerektiğini, dışa karşı nasıl görünmemiz gerektiğini benimsetebilen kitle haberleşme araçları, yeni yeni davranışlar edinmemiz, kendimizi bize söylenen tipe benzetmemiz yönünden de etkin olabilmektedir” (Arık, 2009, s. 20; Mills, 1974, s. 440; akt. Ceylan, 2012, s. 47).

Amerika’da yapılan araştırmalar normal bir ilköğretim okulu öğrencisinin televizyon karşısında haftada 30 saat harcadığını ve 16 yaşına kadar ortalama 200.000 şiddet sahnesi, 40.000 cinsellik içeren sahne izlediğini ortaya koymuştur. Bu nedenle birçok genç medya kültürünün etkisi altında ve ahlaki değerlerini geliştirmektedir. Televizyonların ve gençleri etkileyen diğer yayınlar nedeniyle ABD’de yaşayan gençler arasında toplum için zararlı akımlar doğmuştur (Lickona, 1992, s. 5; akt. Akbaş, 2004, s. 70). Öğretmenlere göre de bu tür yayınlar değerleri zayıflatmakta ve olumsuz etkilemektedir.

Tablo 1’de görüldüğü gibi, “Coğrafya öğretmenlerine lisans eğitiminde ve hizmet içi eğitimde değer eğitime yönelik eğitim verilmesi programdaki değerlerin öğrencilere kazandırılmasında önemli rol oynar” görüşüne, öğretmenlerin %45,26’sı, “tamamen katıldığını”, %46,84’ü de “katıldığını” belirtmiştir. “kararsızım” diyenlerin oranı % 6,05’dir. Buna karşılık, bu görüşe öğretmenlerin % 1,32’inin “katılmadığı”, %0,53’ünün de “hiç katılmadığı” görülmüştür. Bu verilere göre, öğretmenlerin tamamına yakın bölümünün (% 92,1) “Coğrafya öğretmenlerine lisans eğitiminde ve hizmet içi eğitimde değer eğitime yönelik eğitim verilmesi programdaki değerlerin öğrencilere kazandırılmasında önemli rol oynar” görüşünde birleştikleri söylenebilir.

Bu bulgulardan öğretmenlerin büyük bir bölümünün değerler eğitimi ile ilgili lisans eğitiminde ve düzenlenecek hizmet içi eğitimlerle yapılacak çalışmaların faydalı olacağı görüşünde oldukları belirlenmiştir.

Tablo 1'de görüldüğü gibi, “Programdaki değerlerin etkili eğitimi için okullardaki ve sınıflardaki koşullar, yeterli düzeyde olmalıdır” görüşüne, öğretmenlerin %42,37’si, “tamamen katıldığını”, %48,68’i de “katıldığını” belirtmiştir. “kararsızım” diyenlerin oranı %5,00’dur. Buna karşılık, bu görüşe öğretmenlerin %3,16’sının “katılmadığı”, %0,26’sının da “hiç katılmadığı” %0,53 cevap vermediği görülmüştür. Bu verilere göre, öğretmenlerin tamamına yakın bölümünün (%91,05) “Programdaki değerlerin etkili eğitimi için okullardaki ve sınıflardaki koşullar, yeterli düzeyde olmalıdır” görüşünde birleştikleri söylenebilir.

Tablo 1'de görüldüğü gibi, “Coğrafya öğretmenlerine yönelik yeni bir değer eğitimi kılavuzuna ihtiyaç vardır” görüşüne, öğretmenlerin % 28,16’sı, “tamamen katıldığını”, %47,63’ü de “katıldığını” belirtmiştir. “kararsızım” diyenlerin oranı % 17,11’dir. Buna karşılık, bu görüşe öğretmenlerin % 5,79’unun “katılmadığı”, %1,32’sinin de “hiç katılmadığı” görülmüştür.

Bu verilere göre, öğretmenlerin büyük bir bölümünün (% 75,79) “Coğrafya öğretmenlerine yönelik yeni bir değer eğitimi kılavuzuna ihtiyaç vardır” görüşünde birleştikleri söylenebilir.

Tablo 1'de görüldüğü gibi, “Programdaki değerler, öğrencilerde doğa ve insana ait değerleri gelecek kuşaklara aktarma bilinci oluşturmaz” görüşüne, öğretmenlerin %5,53’ü, “tamamen katıldığını”, %10,79’u da “katıldığını” belirtmiştir. “kararsızım” diyenlerin oranı %20,00’dir. Buna karşılık, bu görüşe öğretmenlerin %42,11’inin “katılmadığı”, %21,58’inin de “hiç katılmadığı” görülmüştür.

Bu verilere göre, öğretmenlerin büyük bir bölümünün (%63,69) “Programdaki değerler, öğrencilerde doğa ve insana ait değerleri gelecek kuşaklara aktarma bilinci oluşturmaz” görüşüne karşı oldukları söylenebilir. Programın genel amaçları, ilkeleri, yaklaşımı ve vizyonu açısından öğretmenlerin önemli bir bölümünün doğa ve insana ait değerlerin kazandırılmasında programın bir bilinç kazandırmada yeterli olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 1'de görüldüğü gibi, “Programdaki değerler, öğrencilere yurdumuzun doğal, tarihî ve kültürel mirasına sahip çıkılması gerektiği bilincini verir” görüşüne, öğretmenlerin %20,53’ü, “tamamen katıldığını”, %51,32’si de “katıldığını” belirtmiştir. “Kararsızım” diyenlerin oranı %17,89’dur. Buna karşılık, bu görüşe öğretmenlerin %8,16’sının “katılmadığı”, %2,11’inin de “hiç katılmadığı” görülmüştür.

Bu verilere göre, öğretmenlerin büyük bir bölümünün (%71,85) “Programdaki değerler, öğrencilere yurdumuzun doğal, tarihî ve kültürel mirasına sahip çıkılması gerektiği bilincini verir” görüşünde birleştikleri söylenebilir.

Araştırmanın diğer alt amacını “Coğrafya öğretmenlerinin değer eğitiminin mevcut durumu ile ilgili görüş ve düşünceleri çeşitli değişkenlere (hizmet süresi ve sivil toplum kuruluşlarına üyeliklerine) göre farklılaşmakta mıdır?” sorusu oluşturmaktadır. Amacın çözümüne ilişkin t-testi sonuçları Tablo 2’de, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları da Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 2. “Öğretmenlerin Değer Eğitiminin Mevcut Durumu İle İlgili Görüş ve Düşüncelerine” Yönelik İlgili Toplam Puanlarının Sivil Toplum Kuruluşuna Üye Olma Durumu Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları

Sivil Toplum Kuruluşuna Üye Olma Durumu	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Evet	200	66,39	8,22	378	2,264	.024
Hayır	180	68,17	6,99			

Tablo 2’deki analiz sonuçlarına göre katılımcıların “Değer Eğitiminin Mevcut Durumu İle İlgili Görüş ve Düşüncelerine” yönelik ilgili toplam puanları sivil toplum kuruluşuna üye olma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(378)}= 2,264$; $p<,05$]. Katılımcılardan sivil toplum kuruluşuna üye olan katılımcıların “Değer Eğitiminin Mevcut Durumu İle İlgili Görüş ve Düşüncelerine” yönelik ilgili toplam puanları aritmetik ortalaması ($\bar{X}=66,39$) iken, sivil toplum kuruluşuna üye olmayan katılımcıların “Değer Eğitiminin Mevcut Durumu ile İlgili Görüş ve Düşüncelerine” yönelik ilgili puanları aritmetik ortalaması ($\bar{X}=68,17$)’dir. Aradaki sayısal fark istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık oluşturmaktadır. Bu bulgu sivil toplum kuruluşuna üye olmayan katılımcıların “Değer Eğitiminin Mevcut Durumu İle İlgili Görüş ve Düşüncelerine” yönelik sivil topluma üye olan katılımcıların “Değer Eğitiminin Mevcut Durumu ile İlgili Görüş ve Düşüncelerine” yönelik ilgili göre daha olumlu olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Sonuç olarak; Sivil toplum kuruluşlarının misyon ve vizyonlarını gerçekleştirmede, üyelerine bunları kazandırmakta etkin bir rol oynamadıkları düşünülmektedir.

Tablo 3. Katılımcıların “Değer Eğitiminin Mevcut Durumu İle İlgili Görüş ve Düşüncelerine” Yönelik İlgili Toplam Puanlarının Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Farklılığı İçin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişken				N	\bar{X}	S	
Mesleki Kıdem	(1) 1-5 yıl			56	70,18	6,25	
	(2) 6-10			138	66,12	8,42	
	(3) 11-15			109	66,79	7,62	
	(4) 16-20			42	67,83	7,76	
	(5) 21-25			14	67,64	6,06	
	(6) 25 ve üstü			21	67,48	5,97	
	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Scheffe
	Gruplar Arası	698,290	5	139,658	2,398	,037	1-2
	Gruplar İçi	21782,792	374	58,243			
	Toplam	22481,082	379				

Tablo 3’deki analiz sonuçlarına göre, katılımcıların “Değer Eğitiminin Mevcut Durumu İle İlgili Görüş ve Düşüncelerine” yönelik görüşleri mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. [$F_{(5,374)}=2,398$; $p<,05$]. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu görmek için Scheffe çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Bu sonuçlara göre mesleki kıdemi (1) 1-5 yıl aralığında olan katılımcıların “Değer Eğitiminin Mevcut Durumu İle İlgili Görüş ve Düşüncelerine” yönelik görüşlerinin toplam puanları ortalaması ($\bar{X}=70.18$) ile mesleki kıdemi (2) 6-10 yıl aralığında olan katılımcıların “Değer Eğitiminin Mevcut Durumu İle İlgili Görüş ve Düşüncelerine” yönelik görüşlerinin toplam puanları ortalaması ($\bar{X}=66.12$) arasında, mesleki kıdemi (1) 1-5 yıl olan katılımcılar lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu bulgu; mesleki kıdemi 1-5 yıl aralığında olan katılımcıların mesleki kıdemi 6-10 yıl aralığında olan katılımcılara göre “Değer Eğitiminin Mevcut Durumu İle İlgili Görüş ve Düşüncelerinin” daha olumlu olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Sonuç olarak; mesleki kıdemi 1-5 yıl aralığında olan katılımcıların programa daha fazla hakim oldukları ve daha idealist oldukları düşünülmektedir.

3. SONUÇ-ÖNERİLER VE TARTIŞMA

Çalışmaya katılan öğretmenlere göre, Coğrafya eğitimi programında değerler eğitimi daha fazla yer almalıdır.

Öğretmenler değerlerin zamanla değişebileceği görüşündedirler. Bu nedenle belli periyodik aralıklarda değerler eğitiminde güncellemelerin yapılması gerekmektedir.

Sınıfta verilen değerler eğitimi, önce aile sonra ise daha geniş çevrede uygulama alanı bulamamakta yani pekiştirilmemektedir.

Öğretmenler değerler eğitimi konusunda en önemli unsurdur. Gerek bilgi kaynağı gerek rol model gerekse tek kaynak olması sebebiyle öğretmenler eğitim sisteminin değerler eğitimi noktasında vazgeçilmez yapıtaşlarıdır.

Değerler eğitimi ile okulda verilen değerler ve içerikleri okul dışındaki medyada benimsenmemekte ya da reddedilmektedir. Kısacası, medya içeriği okulda verilen değerlerle çelişmektedir

Değerler eğitimine gerek lisans gerekse işe başladıktan sonra hizmet içi eğitimlerde yeterince yer verilmediği görülmektedir.

Çalışmaya katılan öğretmenler, okul ve sınıflardaki imkân ve koşulların yeterli olmadığı belirtmiştir

Değerler sadece eğitim verilen öğrencileri etkileyen ya da kapsayan içeriklere sahip değildir. Değerler eğitimi öğrencilerin kendilerini olduğu kadar yakın çevrelerinde hatta daha sonraki kuşaklara da aktarılabilir özelliktedir.

Öğretmenlerin tüm disiplinler için ortak ve işbirliği içinde eğitim verilen bir değerler eğitimi çabası ve düşüncesi içinde oldukları tespit edilmiştir.

Sivil toplum kuruluşuna üye olmayan katılımcıların “Değer Eğitiminin Mevcut Durumu İle İlgili Görüş ve Düşüncelerine” yönelik sivil topluma üye olan katılımcıların “Değer Eğitiminin Mevcut Durumu İle İlgili Görüş ve Düşüncelerine” yönelik ilgili göre daha olumludur.

Mesleki kıdemi 1-5 yıl aralığında olan katılımcıların mesleki kıdemi 6-10 yıl aralığında olan katılımcılara göre “Değer Eğitiminin Mevcut Durumu İle İlgili Görüş ve Düşüncelerinin” daha olumludur.

Bu çalışmada öğretmenlerin değerler eğitimin en önemli unsurlarında olduğu, aile, yakın çevre ve popüler medyanın okulda verilen değerler eğitimi içeriği ile çeliştikleri sonucuna ulaşılmıştır. Fidan (2009) yaptığı çalışmada benzer sonuçlara ulaşmıştır. Onun öğretmen adayları ile yaptığı çalışmanın bulgularına göre, değerler eğitiminde belirleyici unsurun aile

olduğunu, daha sonra bunun okulda devam ettiğini ve okul ile ailede öğrenilen değerlerin çatıştığı görülmüştür. Yine aynı paralelde çalışmalar yapan Akbaş (2004), Yıldırım (2009); ailelerin değerler eğitiminde çok önemli olduğunu ama okulda verilen değerleri yeterince desteklemediği, öğretmenlerin çevre ve ailelerden kaynaklı problemlerin değerler eğitimi noktasında ortaya çıktığını belirtmişlerdir. Bahsedilen bu çalışmaların sonuçları bu yönleri ile bu çalışma ile çoğunlukla paralel ve birbirlerini tamamlar niteliktedir.

Bu çalışmaya katılan öğretmenler zaman, mekân ve diğer konularda yeterli desteğin ve imkânların kendilerine verilmediğini belirtmişlerdir. Bu bulgular, Witherspoon (2007) ve Baydar (2009)'ın yaptıkları çalışmaları desteklemektedir. Onlar çalışmalarında öğretmenlerin gerek zaman gerekse program ya da ek programlar noktasında yeterince zaman ve destek bulamadıklarını belirtmişlerdir. Bu araştırmalara göre çeşitli imkânsızlık ve sınırlılıklar değerler eğitimi ve niteliğini olumsuz yönde etkilemektedir.

Bu çalışmada elde edilen bulgulara göre, değerler eğitimine programda yeterince yer verilmediği, değerler eğitiminin öğretmenlerin özel çabalarına ve rastlantıya bıraktığı belirtilmiştir. Bu bulgular Akbaş (2004) ve Deveci ve Ay (2009) tarafından yapılan çalışmalarda ulaşılan sonuçlarla örtüşmektedir. Bu araştırmacıların elde ettikleri sonuçlara göre de öğretmenlerin çabalarına ve rastlantıya bırakılan değerler eğitimi noktasında programın yeterince yol gösterici ve bilgi verici olmadığı belirtilmiştir. Bu yönüyle bu çalışmanın sonuçlarının o çalışmaların sonuçlarıyla örtüştüğü görülmektedir.

Yalar (2010) Sınıf öğretileriyle yaptığı; Sosyal Bilgiler dersinde değerler eğitimi ile ilgili karma çalışmasında, okulda eğitim ve öğretimle vermeye çalışılan değerlerin toplum ve medya tarafından desteklenmediği sonucuna ulaşmıştır. Buna ek olarak farklı ve alternatif öğretim yöntem ve tekniklerinin ve farklı materyallerin derslerde kullanılmasının gerekliliği sonuçlarını da tespit etmiştir. Bu sonuçlarla bu çalışmada ulaşılan sonuçlar birbirlerini destekler ve tamamlar mahiyettedir. Yine lisans ve hizmet içi eğitimde değerler eğitimi ile ilgili ders ve bilgilendirmelerin artırılması da her iki çalışma da önerildiğinden bu yönüyle de çalışmalar birbirleri ile uyumludur.

Bu çalışmanın sonuçlarına göre öğretmenlere mesleğe girmeden ve çalışırken değerler eğitimi konusunda eğitim verme gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu sonuç, Tokdemir (2007)'in Tarih öğretmenleri ile yaptığı çalışmanın sonuçları ile örtüşmektedir. Tokdemir adı geçen çalışmada öğretmen adaylarına ve öğretmenlere değerler eğitimi konusunda eğitim (ders, seminer, kurs vb.) verilmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Onun ulaştığı sonuçlar ile bu çalışmanın sonuçları örtüşmektedir.

KAYNAKLAR

- Akbaş, O. (2004). *Türk Milli Eğitim Sisteminin Duyuşsal Amaçlarının İlköğretim II. Kademedeki Gerçekleşme Derecesinin Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aktepe, V. (2010). *İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde “Yardımseverlik” Değerinin Etkinlik Temelli Öğretimi ve Öğrencilerin Tutumlarına Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Arık, M. B. (2009). *İnsan ve Kültürü Bir Arada Düşünmedikçe Popüler Kültürü Tartışamayız*. (E. Karakoç, Ed.). İstanbul: Literatürk Yayıncılık.
- Baydar, P. (2009). *İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Programında Belirlenen Değerlerin Kazanım Düzeyleri ve Bu Süreçte Yaşanılan Sorunların Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ceylan, Y. (2012). Toplumsal Değerler ve Medya Etiği. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4 (7). (DÜSBED) ISSN: 1308-6219.
- Coğrafya Dersi Öğretim Programı (CDÖP)*. (2005-2011). Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Çakıroğlu, Ü. (2008). Eğitim Araştırmaları İçin İnternet Tabanlı Veri Toplama Aracı Tasarımı ve Uygulaması. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, (1), 56-68.
- Deveci, H. ve Ay, T. S. (2009). İlköğretim Öğrencilerinin Günlüklerine Göre Günlük Yaşamda Değerler. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi (The Journal of International Social Research)*, 2 (6).
- Fidan, N. K. (2009). Öğretmen Adaylarının Değer Öğretimine İlişkin Görüşleri. *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*, 2 (20), 1-18.
- Freire, P. (2004). *Pedagogy of Indignation*. London: Paradigm.
- Haas, M. E. (1989). *Teaching geography in the elementary school*. 12 Ocak 2014, ERIC Digest.
- Hacısalıhoğlu, Y. (2008). Kuramsal ve Kavramsal Bir Çözümleme: Mekân-Güç-Çatışma ve Jeopolitik. *Stratejik Araştırmalar Dergisi / Journal of Strategic Studies*, 1 (2), 22-44.
- Halstead, J. M., & Taylor, M. (1996). *Values in Education and Education in Values*. London: The Falmer Press.
- Henau L., & Miguet, H. (2003). Geography Teaching for Citizenship Education in Flanders. *International Research in Geographical and Environmental Education*, 12 (1).
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kaptan, S. (1998). *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri*. Ankara: Tekişik Web Ofset.
- Kılcan, B. (2013). *Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Değerlere İlişkin Öğrenci Algularının İncelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Lickona, T. (1991). *Educating for character: How school can teach respect and responsibility*. New York: Bantam.
- Mills, C. W. (1974). *İktidar Seçkinleri*. (Ü. Oskay, Çev.). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Özden, Y. (2002). *Eğitimde Dönüşüm Eğitimde Yeni Değerler*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

- Planinc, R. T. (2008). Geographical Education and Values of Space: A Comparative Assessment from Five European Countries. *International Research in Geographical and Environmental Education*, 17 (1).
- Rokeach, M. (1973). *The Nature of Human Values*. New York: Free Press.
- Slater, F. (1994). Education Through Geography: Knowledge, Understanding, Values and Culture. *Geography*, 79 (2), Page: 154 of 147-163.
- Tavşancıl, E. (2006). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Tokdemir, M. A. (2007). *Tarih Öğretmenlerinin Değerler ve Değer Eğitimi Hakkındaki Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yalar, T. (2010). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Programında Değerler Eğitiminin Mevcut Durumunun Belirlenmesi ve Öğretmenlere Yönelik Bir Program Modülü Geliştirme*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yayla, A. (2009) Eğitim Kavramının Etik Açısından Analizi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (1).
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Wheeler, S. M. (2004). *Planning for Sustainability: Creating Livable, Equitable, and Ecological Communities*. Abingdon, Oxon: Routledge.
- Witherspoon, W. A. (2007). *Character education: Determining barriers to implementation*. Unpublished doctoral dissertation, Graduate School of George Fox University, Virginia, USA.